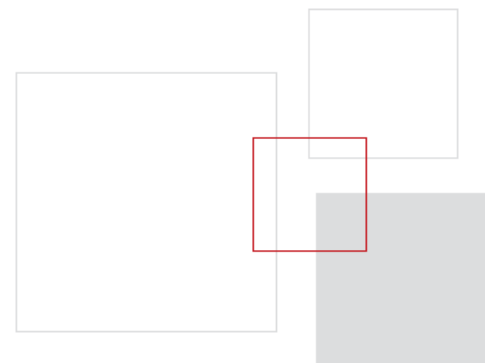
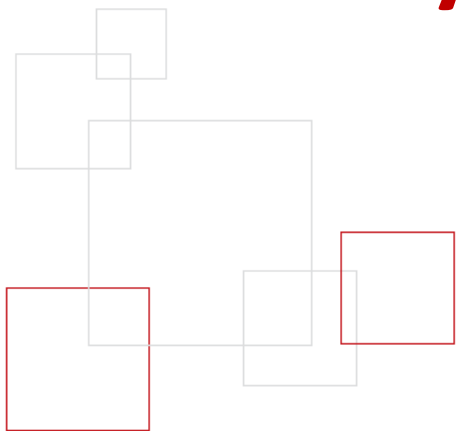

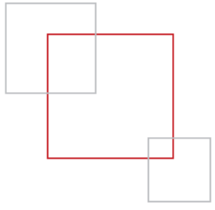

Městská knihovna v Praze

Dílna

Vytvořme společně e-knihu

Něco o nás...

Marta Jílková

zástupce vedoucí oddělení digitalizace MKP
koordinace e-publikování v oddělení digitalizace

marta.jilkova@mlp.cz

Jonáš Vohrna

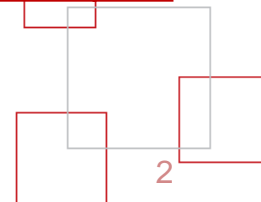
knihovník v oddělení digitalizace
e-publikování (kolace, kontroly, formátování)

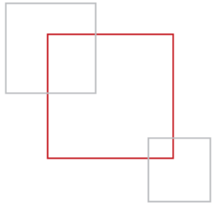
jonas.vohrna@mlp.cz

Kateřina Šírová Vojířová

vedoucí oddělení digitalizace MKP

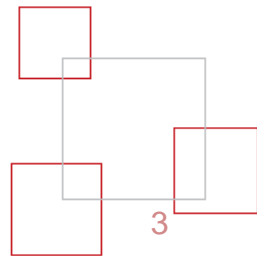
katerina.vojirova@mlp.cz

Cíle pro dnešní den:

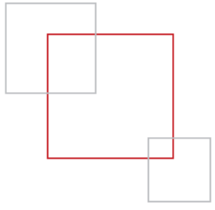
- „teoretický“ úvod
- vydávání e-knih v MKP
- než začnete...
- vytvoříme společně e-knihu

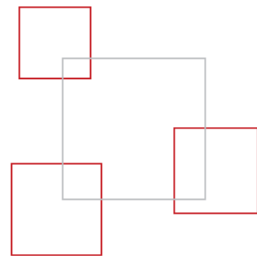

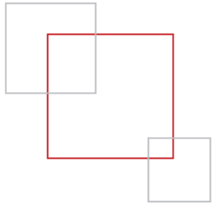
Program

9:00–10:15	Teoretický úvod <ul style="list-style-type: none"> • výběr knih • autorsko-právní aspekty • náležitosti e-knihy • formáty e-knih • software pro tvorbu a čtení e-knih
10:10–10:30	Přestávka
10:30–12:00	Praktická část 1 <ul style="list-style-type: none"> • zpracování naskenovaných stránek • úprava textu v textovém editoru
12:00–13:00	Přestávka
13:00–14:30	Praktická část 2 <ul style="list-style-type: none"> • převod textu do formátů vhodných pro čtečky e-knih
14:30–14:45	Přestávka
14:45–16:00	Dokončení prací, diskuse a shrnutí

Digitální dokumenty v MKP

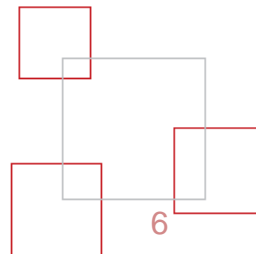

E-KNIHOVNA

- **pragensia, teatrália** a další historické dokumenty
- vlastní digitalizace, tituly určeny pro odbornou veřejnost = KRAMERIUS
- e-knihy pro širokou veřejnost
- **E-knihy do každé knihovny** - prezenční způsob zpřístupnění e-knih od českých nakladatelů
- online databáze

www.e-knihovna.cz

E-knihy v MKP

- krásná literatura
- vědecké publikace
- výsledky soutěží, workshopů

Hlavní stránka Katalog on-line Akce Novinky **Projekty** O knihovně Služby Pobočky a kontakty [Přihlášení / Registrace](#) EN

Městská knihovna v Praze

Hledejte knihy, akce, témata, ... Hledat všude

Hlavní stránka > Projekty > E-knihovna Pozor! Nefunkční výtah na Smíchovské!

e-knihovna

E-KNIHY

E-knihy ke stažení. Historické knihy v digitální podobě, Rady a tipy jak na e-čtení.

SPECIÁLNÍ PROJEKTY

Pragensia, komiksy, mapy, česká klasika on-line.

E-ZDROJE

Hudba, film, výtvarné umění on-line. Plné texty článků z odborných časopisů.

Čtou zajíci nějaké knihy?

Čtení a knihy

Doporučujeme

Video player

Projekty

- [E-knihy klasiků](#)
- < E-knihovna**
  - [E-knihy](#)
  - [Spolupracujte s námi](#)
  - [E-zdroje](#)
  - [Téma](#)

Aktuálně v e-knihovně:

Vybíráme pro vás 28.04.2016 | E-KNHOVNA

Nové e-knihy – Příručka datové žurnalistiky

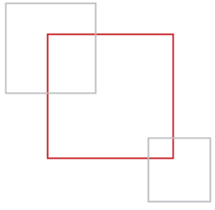
datové žurnalistiky Příručka nabízí různorodý pohled na způsoby práce s daty a možnosti jejich využití v novinářské praxi. Úvod do problematiky, inspirativní příklady, praktické tipy. [Pokračovat na celý článek >](#)

Speciální projekty

- seznam online projektů podle tematického zařazení

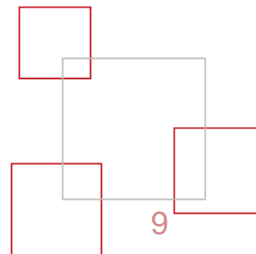

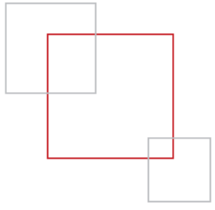

Akvizice e-knih

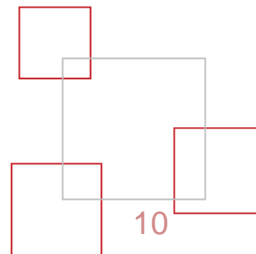
- další způsob rozšíření fondu e-knihovny
  - přejímání hotových e-knih
  - pouze doplňování počtu formátů (*.html, *.pdf, *.epub, *.prc)
  - přejímaný text musí obsahovat minimální údaje (*jméno autora, název díla, jméno vydavatele, rok vydání*)
- ➔ pokud neobsahuje – titul se stává **e-knihou vydanou v MKP** (jednání s autorem nebo vydavatelem)

E-publikování

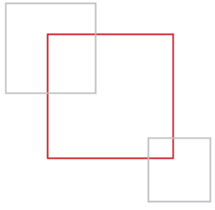
- priorita: **samotný text díla**
- dříve bez doprovodných informací, nyní i s grafickými prvky
- e-knihy vznikají na základě výběru předlohy
  - odborníci: lektori z KAT
- kritéria výběru:
  - použitelnost textu, volné dílo x dílo vázané AP (souhlas autora), atraktivita pro čtenáře
- **důsledná kontrola** u zveřejňovaných textů
- redaktorka a korektorka
- uzavírány **licenční smlouvy** – oprávnění k použití děl **zdarma**

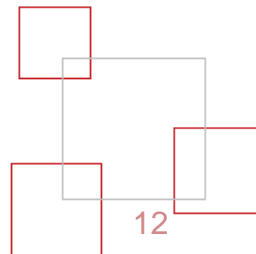
E-kniha × elektronická kniha × e-book × ebook × eBook

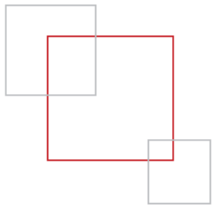
- se nejčastěji používá pro označení digitálního ekvivalentu tištěné knihy
  - **Zdroj:** Wikipedie (<https://cs.wikipedia.org/wiki/Ebook>)
- Kniha v digitální podobě, tedy vytvořená v počítači (tzv. born digital) nebo vzniklá digitalizací tištěného dokumentu. Je možné ji číst buď online nebo offline (tj. ve čtecím zařízení, např. ve čtečce elektronických knih, tabletu, mobilním telefonu).
  - **Zdroj:** TDKIV (<http://goo.gl/apLpq0>)
- E-kniha je vlastně libovolný digitální soubor, který obsahuje textové informace, který je možné číst sekvenčně a který spolu s textem může obsahovat i obrazové či multimediální informace a hypertextové odkazy.
  - **Zdroj:** PISTORIUS, Vladimír a KOČIČKA, Pavel. Jak se dělá e-kniha: příprava elektronických publikací ve formátech EPUB a MOBI. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015. 270 s. ISBN 978-80-87855-15-7.

Co má e-kniha obsahovat?

- zákon o neperiodických publikacích (č. 37/1995 Sb.)
  - název
  - autor
  - rok vydání
  - ISBN (pro každý formát!)
  - název a sídlo vydavatele

Náležitosti e-publikování

- 2011 – změna pojetí e-publikování → MKP právoplatný vydavatel, **doplnění náležitostí**
- zachování **tradičních** náležitostí **tištěných** dokumentů:
  - obálka
  - titulka
  - informace o autorských právech – licence CC (BY-NC-SA)
  - tiráž
  - ISBN pro každý formát

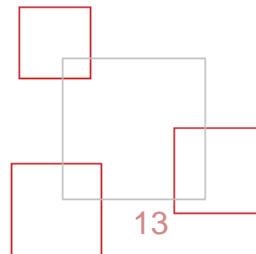
Uvedte autora

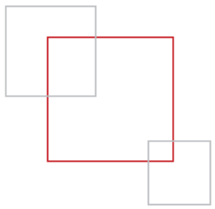

Nevyužívejte dílo komerčně

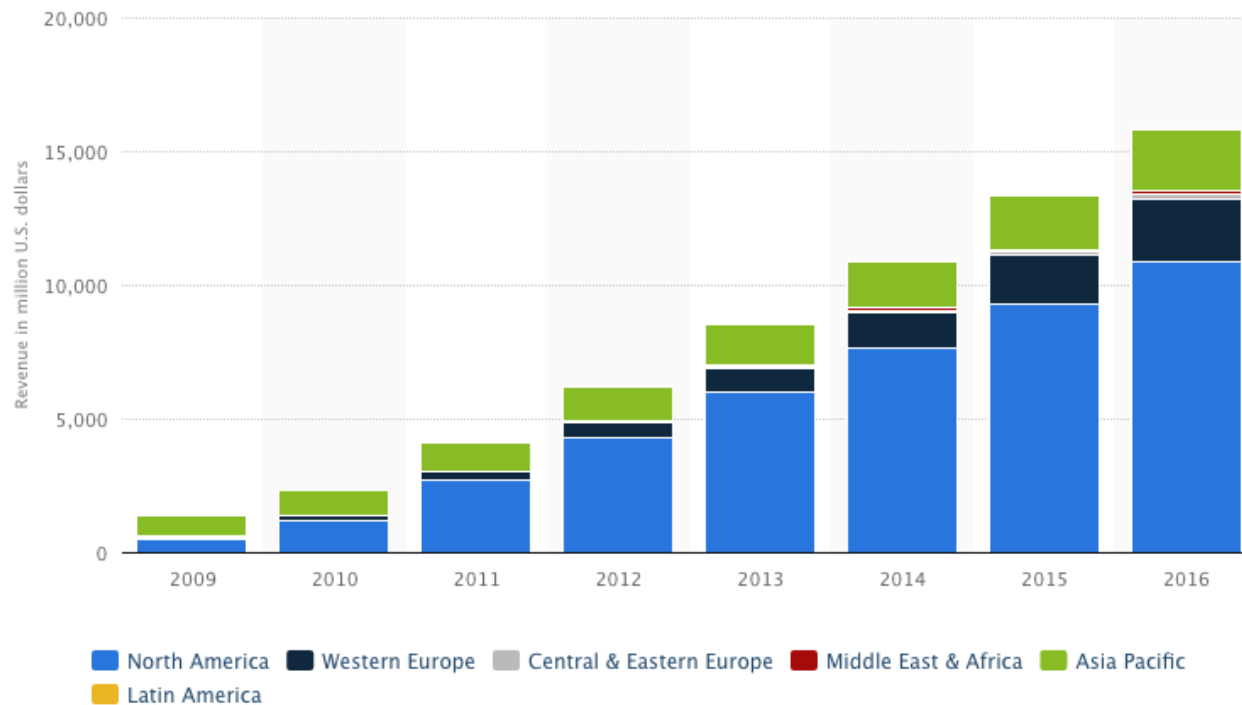
Zachovejte licenci

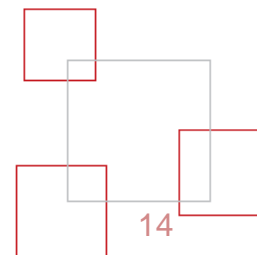
Prodej e-knih ve světě

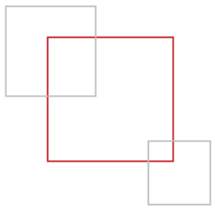
Global e-book revenue from 2009 to 2016*, by region (in million U.S. dollars)

Additional Information:
Worldwide

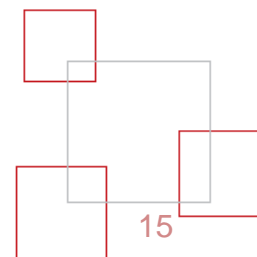
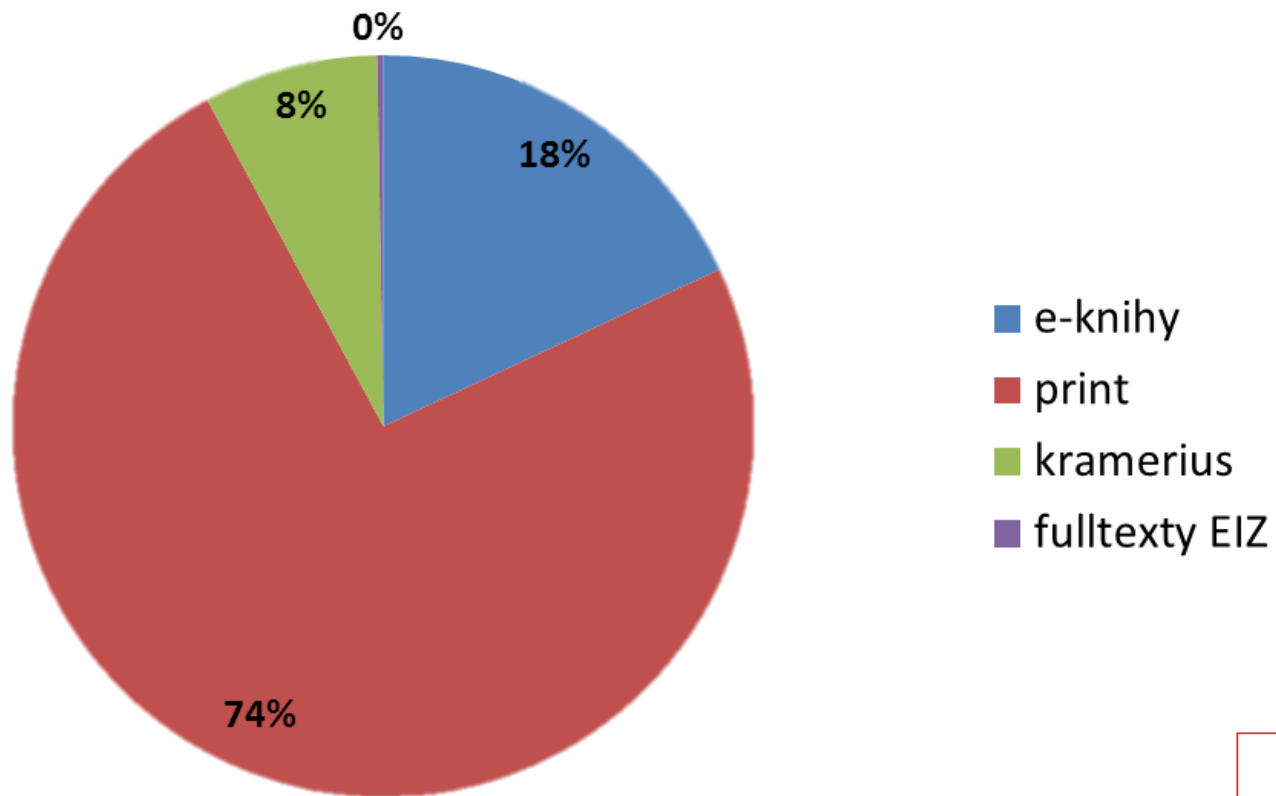
© Statista 2016
Source:
PwC

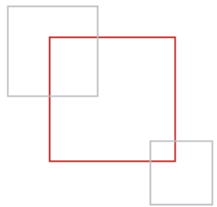

E-knihy a P-knihy

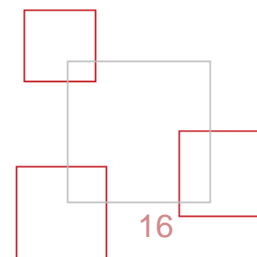
E-knihy vs. absenční výpůjčky tištěných publikací v roce 2015

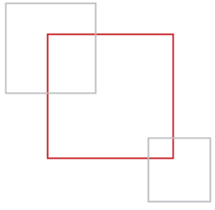

E-knihy a ROI

1,78 Kč vs. 41,21 Kč

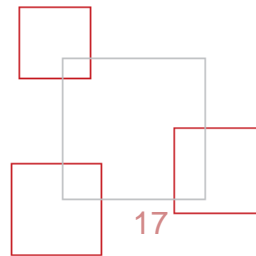

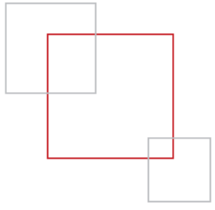

Než začnete ...

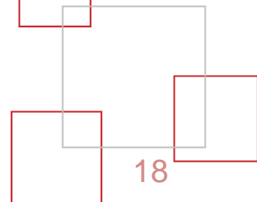
- obstarajte si licenci
- zkontrolujte autorská práva

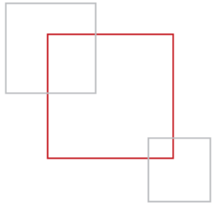

Co je volné dílo?

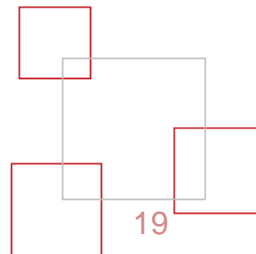
- AZ (zákon č. 121/2000 Sb.) – volné dílo = 70 + 1 rok po smrti autora (jakéhokoliv) (majetková práva vyprší 1.1. následujícího roku)
- nakladatelská práva (50 let od vydání titulu)
- problémy – anonymní a pseudoanonymní díla a osiřelá díla
  - není-li určen autor, nebo i když je, není nalezen ani po provedení důsledného vyhledávání (popsáno v novele zákona č. 228/204 Sb.)
  - osiřelé dílo mohou na základě zákonné licence užívat jen KNIHOVNY, ARCHOVY, MUZEA, GALERIE, ŠKOLY nebo VEŘEJNOPRÁVNÍ MÉDIA, a to tak, že jej NEVÝDĚLEČNĚ A VE VEŘEJNÉM ZÁJMU digitalizují a poté zpřístupní veřejnosti prostřednictvím internetu
  - Unijní on-line databáze osiřelých děl – založená a dálkově zpřístupňována Úřadem pro harmonizaci vnitřního trhu

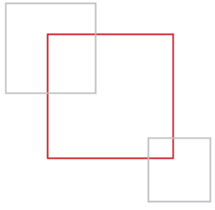

Knihovní licence...

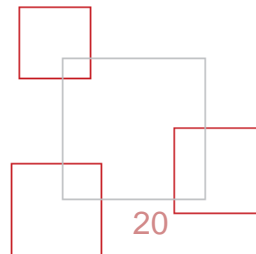
- ... se na e-knihy nevztahuje (bez svolení nakladatele není možné e-knihy půjčovat)
- řešením může být publikování pod licencí Creative Commons nebo uzavření licenční smlouvy
  - přímo s autorem / majitelem AP
  - nakladatelská sublicenční smlouva
  - vzory smluv (na požádání)

Creative Commons

- soubor **veřejných licencí**
- přináší nové možnosti v oblasti publikování autorských děl
- autor rozhoduje, za jakých podmínek bude dílo veřejně zpřístupněno
- autor dává právo v mezích poskytnuté licence dílo volně a bezplatně použít
- autor plošně uzavírá se všemi potenciálními uživateli díla smlouvu (poskytuje některá svá práva k dílu a jiná si vyhrazuje)
- práva a povinnosti uživatele k dílu graficky vyjádřeny pomocí jednoduchých **piktogramů**
- „Creative Commons nejsou popřením klasického pojetí autorského práva, jsou jeho nadstavbou a jako takové vycházejí z občanského zákoníku (§ 2358 – 2389 Zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník)“

– licenční prvky

PRÁVA:

Právo dílo šířit (z angl. Share) - společný symbol, dílo je možné v nezměněné podobě šířit (tj. kopírovat, distribuovat a sdělovat veřejnosti)

Právo dílo upravovat (z angl. Remix) - pozměňování či doplňování díla, umožňuje celé dílo nebo jeho část zpracovat s jiným dílem (např. dramatizace, překlad, úprava digitálních fotek, zhudebnění)

POVINNOSTI:

Uveďte autora (z angl. Attribution) - nutnost uvést údaje a autorovi a dílu (jak stanovil autor, jinak minimálně jméno nebo pseudonym, název díla a odkaz na původní licenci Creative Commons), při šíření upraveného díla uvést způsob jakým jste dílo upravili

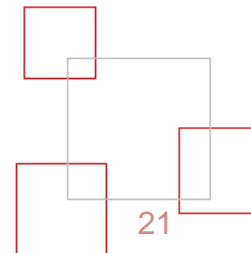
Zachovejte licenci (z angl. Share Alike) - při jakkoliv úpravě povinnost výsledek vystavit pod stejnou nebo slučitelnou licenci

Neužívejte dílo komerčně (z angl. Noncommercial) - pouze pro nekomerční účely (při šíření díla nesmí plynout žádný finanční zisk)

Nezasahujte do díla (z angl. No Derivatives) - zakazuje jakkoliv dílo upravovat (tzn. pozměňovat či doplňovat, nebo ho jako celé či jeho část zpracovat s dílem jiným)

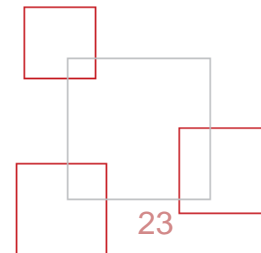
Typy CC licencí

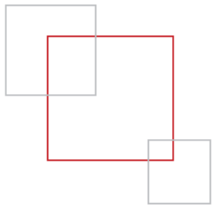
Označení licence	Práva		Povinnosti			Název licence
						
BY						Uveďte autora
BY-SA						Uveďte autora – Zachovejte licenci
BY-ND						Uveďte autora – Nezasahujte do díla
BY-NC						Uveďte autora – Nevyužívejte komerčně
BY-NC-SA						Uveďte autora – Nevyužívejte komerčně – Zachovejte licenci
BY-NC-ND						Uveďte autora – Nevyužívejte komerčně – Nezasahujte do díla

Formáty e-knih

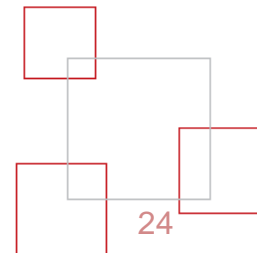
Formát	Zkratka	Výhody	Nevýhody	SW
PDF	*.pdf	společnost Adobe, rozšířenost	závislost na platformě	Adobe Creator/PDF Factory
Textový soubor	*.txt	univerzální formát, malá velikost, použití pro starší typy mobilních telefonů	pouze prostý text (žádná grafika)	Poznámkový blok
RTF	*.rtf	na platformě nezávislý formát, při zachování vzhledu		MS Office Word, Indesign
HTML	*.html	čtení e-knih v jakémkoli prohlížeči	v našem případě nečistý kód - vzniká při generování, snaha nalézt SW	MS Office Word, PSPad a jiné HTML editory
PDB	*.pdb	jeden z nejpoužívanějších formátů e-knih		freeware Doc Reader
Mobi Pocket	*.prc	založen na standardu Open eBook	po vygenerování není možné upravovat	Mobipocket Creator, Kindlegen
EPUB	*.epub	otevřený standard, využíváný - např. Adobe pro své e-knihy		Open source SW Sigil a Calibre

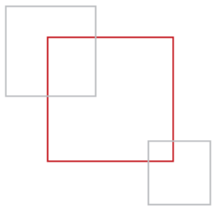

Formáty e-knih

Formát	Zkratka	Informace	SW
AZW	*.azw	proprietální formát Amazonu pro čtečky Kindle – uzavřenost!	KindleGen
Kf8	*.kf8	Nový formát Amazonu – pro Kindle Fire, možné číst na čtečkách Kindle od čtvrté generace (firmware min. 4.1.0)	KindleGen
iBook	*.ibooka	Společnost Apple, založen na formátu EPUB, proprietální FairPlay DRM	iBooks Author

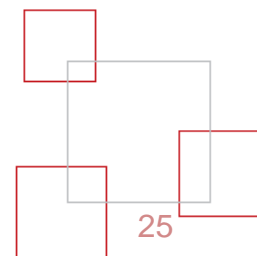
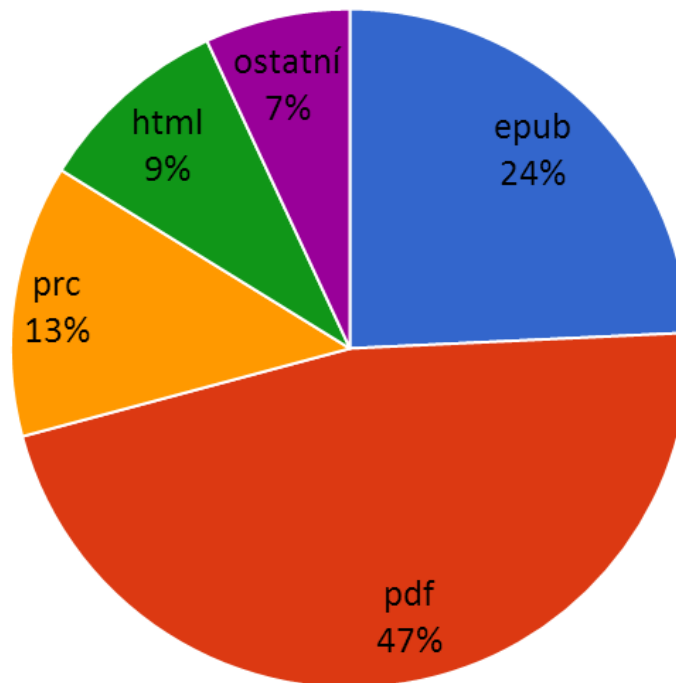

Formáty e-knih

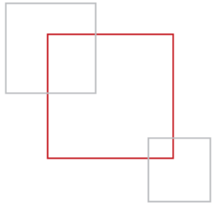
Podíl formátů v r. 2015

Formáty e-knih v MKP

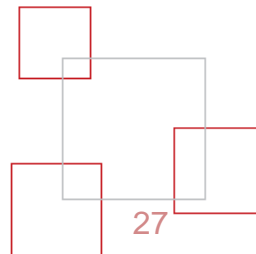
- **vybrány 4 formáty** pokrývající možnosti zobrazovacích zařízení
    - **PDF** – všeobecně rozšířený a využívaný širokou veřejností
    - **HTML** – zobrazení e-knihy na webu, jak vypadá a co konkrétně obsahuje, mobilní verze
    - **EPUB**
    - **PRC/MOBI**
- } e-čtečky – podpora buď EPUB nebo PRC

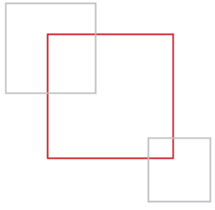

Zabezpečení e-knih

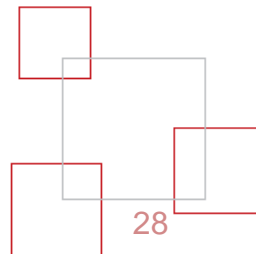
- má smysl?
- bez zabezpečení
- sociální DRM (DRM = Digital Rights Management)
  - elektronický vodoznak
  - vystopování prvního „majitele“ e-knihy
- Adobe DRM
- Amazon- vlastní DRM

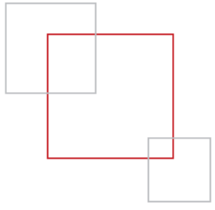

E-čtečky – HW

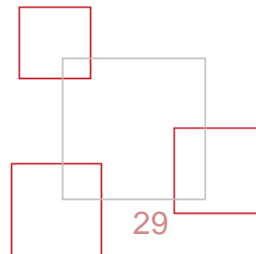
- pouze čtečka multifunkční zařízení (internet, obrázky, mp3, hry)
- technologie elektronického inkoustu – pasivní displej (tekuté krystaly)
  - výhoda: šetrné ke zdraví, nevyzařuje záření
  - nevýhoda: zatím pouze černobílé
- dotykové/nedotykové
- parametry:
  - velikost displeje (5-9 palců)
  - rozlišení displeje – čím větší, tím je text vykreslenější
  - černobílý (4-16 odstínů šedi)
  - rychlost otočení stránky, výdrž baterie
  - formáty: textové, grafické, hudební
- příklady: Kindle Touch, Kindle KeyBoard, PocketBook, Nook, Jinke Hanlin, Bookeen apod.

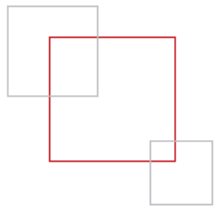

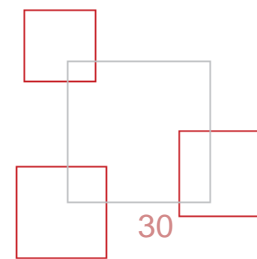
E-čtečky – SW

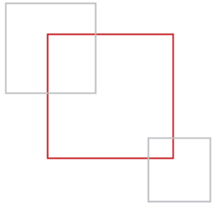
- multifunkční zařízení (tablety, mobilní telefony atd.)
- záleží na zobrazovacích možnostech zařízení
  - výhody:
    - větší možnosti zobrazování
    - barvy
    - Interakce
    - více zařízení v jednom
  - nevýhody:
    - vyzařuje záření
    - nešvary čtení z obrazovky
- př. SW: iBooks, Stanza (Apple), eReader, FBReader, apod.

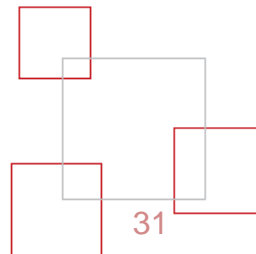
Vytvoření e-knihy

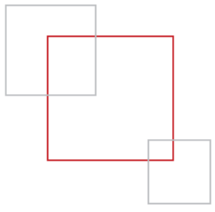

Podklady

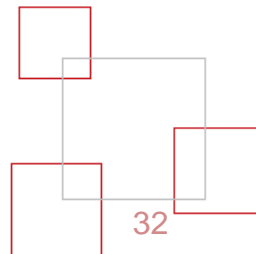
- skeny a texty:
  - Úschovna:
    - <http://tinyurl.com/dilna2016>
  - Google Disk:
    - <http://tinyurl.com/dilna2016Google>
- kdykoli se ptejte a nebojte se požádat o pomoc

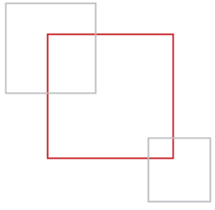

Postup vytvoření e-knihy

- základ = textové podklady
  - digitalizovaný dokument
    - skenování – parametry (vysoký kontrast - dobré vyčtení OCR)
    - OCR = optické rozpoznání textu
      - SW – ABBY Finereader, online nástroje, Tesseract
  - elektronický text
- připravený text
  - kolace (porovnání textů, zdroj – vyčtený text pomocí OCR)
  - korektury
  - redakce
- SW = textový editor – ideálně Microsoft Word, Indesign apod. (styly)

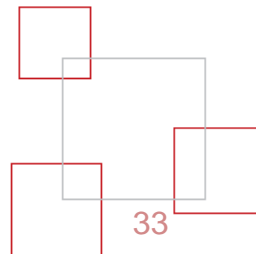

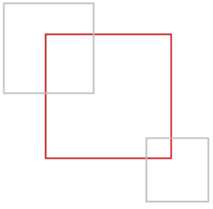

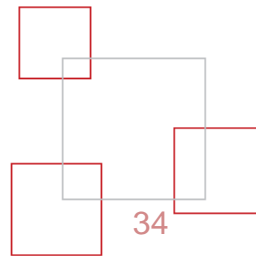
Postup vytvoření e-knihy

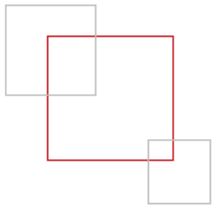
- SW na převod do formátů:
  - Epub – Calibre, Sigil
  - Mobi/Prc – MobiPocket Creator, Calibre, KindleGen
  - PDF – MS Word, Indesign, Adobe Acrobat Pro

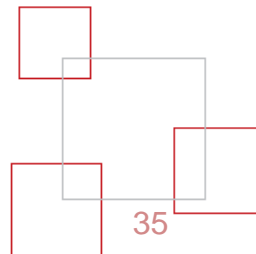
Praktická část

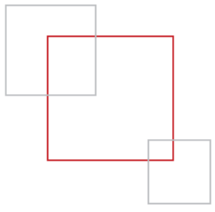

Příprava v MS Word

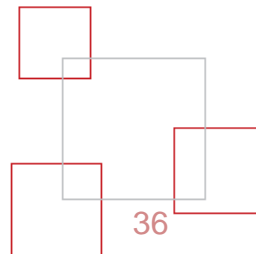
- šablony
  - pro nastavení stylů a vzhledu stránky
- makra
  - zautomatizovaná úprava textu a jeho kontrola
- styly
  - aplikace stylů a jejich úprava
- dodržování základních typografických pravidel
- metadata
- uložit jako ...

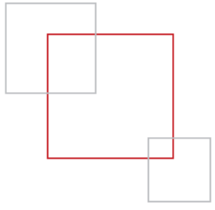

MS Word – makra I.

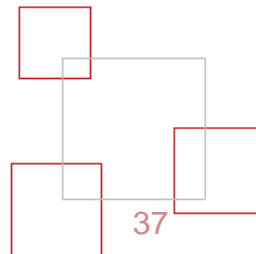
- sada maker pro úpravu (nejen) digitalizovaných textů
- pás Vývojář → Doplnky → Globální šablony a doplňky → Přidat → vybereme *jmeno.dot*
  - “Hledání / Seskupený objekt”
  - “**Styly / Odstranění textových polí**” - převede text z textových polí do dokumentu
  - “**Úprava knížky / Spojení stránek a řádků**” - spojí dokument a odstraní rozdělovníky slov
  - “**Úprava knížky / Základní úprava textu**”
  - “**Úprava knížky / Nahrazení slov dle slovníku CZ**”

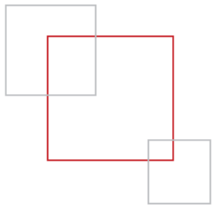

MS Word – makra II.

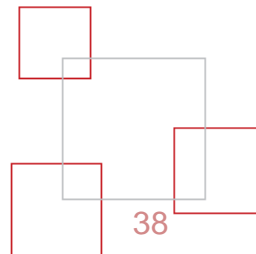
- “**Úprava knížky / Nahrazení tabulátorů**” - odstraní tabulátory a nahradí je znakem, který byl použit jako vodící znak (mezera)
- “**Styly / Odstranění stylů**”
- “**Úprava knížky / Odstranění mezer**”
- “**Úprava knížky / Spojení odstavců**”
- “**Úprava knížky / Odstranění konců stránek a oddílů**”
- všechny “**Kontroly**” (i po skončení práce s textem)

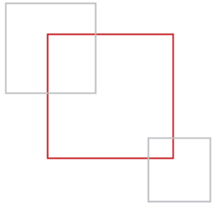

Konverze – EPUB I.

- Calibre
  - kontrola metadat
    - název, autor
    - identifikátor – ISBN
    - vydáno, vydavatel, jazyk
  - konverze do formátu epub
    - metadata
    - vzhled a chování (lze nastavit v předvolbách)
    - nastavení stránky (lze nastavit v předvolbách)
    - obsah (lze nastavit v předvolbách)
    - výstup EPUB (lze nastavit v předvolbách)

Konverze – EPUB II.

- Calibre

- nastavení konverze:

- vzhled a nastavení

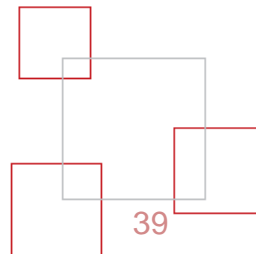
- základní velikost písma = 11 bodů
      - kódování vstupních znaků = UTF-8
      - Font Family = Times New Roman

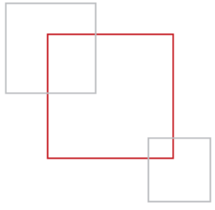
- nastavení stránky (default)

- obsah

- počet odkazů = 999
      - prahová úroveň kapitol = 10
      - zaškrtnuto „Allow duplicate links when creating Table of Contents“

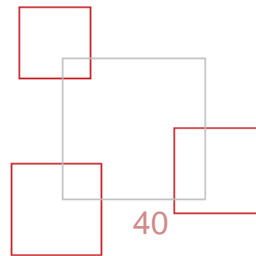
- výstup EPUB (nevytvářet obálku)

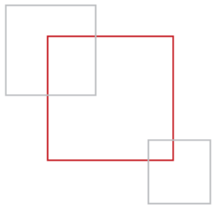

Konverze – EPUB III.

- Sigil
  - validace
  - šablony – styly (CSS)
  - udržovat štíhlou linii (rozdělení)
  - náležitosti (obálka, metadata, obsah)
  - kontrola

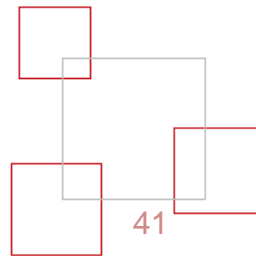

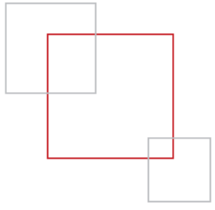

Konverze – MOBI/PRC I.

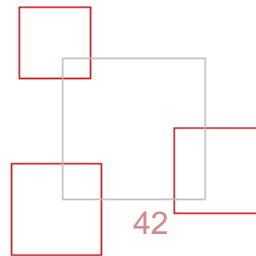
- Calibre
  - kontrola metadat
    - název, autor
    - identifikátor – ISBN
    - vydáno, vydavatel, jazyk
  - konverze do formátu prc/mobi
    - metadata
    - vzhled a chování (lze nastavit v předvolbách)
    - nastavení stránky (lze nastavit v předvolbách)
    - obsah (lze nastavit v předvolbách)
- Kindlegen

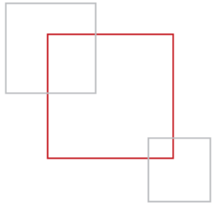

Kontrola

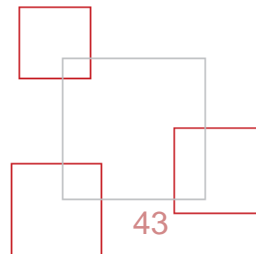
- SW čtečky
  - Google Books
  - Radium
  - ADE
  - ... ty, které používáte vy, nebo uživatelé
- HW čtečky
  - ty, které používáte vy, nebo uživatelé

Po skončení kurzu

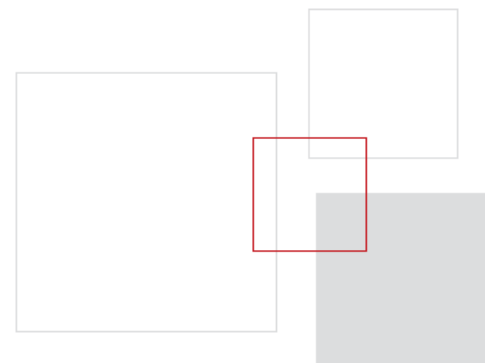
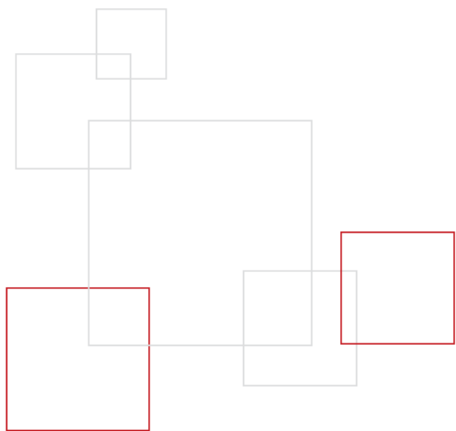
- Pošlete prosím vaše vytvořené soubory ve formátu rtf a epub na adresu katerina.vojirova@mlp.cz
- z vytvořených podkladů seskládáme e-knihu, která bude vydaná v MKP
- pošleme vám odkaz, abyste si ji mohli stáhnout

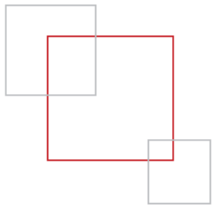

Městská knihovna v Praze

E-KNIHOVNA.CZ

Zdroje

- makra na převod digitalizovaného textu: <http://santiago.wz.cz/>
- odkazy na stažení SW:
  - <https://calibre-ebook.com/download>
  - <https://github.com/Sigil-Ebook/Sigil/releases/>
  - <http://www.mobipocket.com/en/downloadsoft/productdetailsreader.asp>
  - <https://www.amazon.com/gp/feature.html?docId=1000765211>
- PISTORIUS, Vladimír a KOČIČKA, Pavel. Jak se dělá e-kniha: příprava elektronických publikací ve formátech EPUB a MOBI. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015. 270 s. ISBN 978-80-87855-15-7.
- Typografická pravidla v kostce
  - http://blog.benes-michl.cz/data/blog/typographic_cheatsheet_1_1.pdf

